

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ר' גבריאל נושא-חן

תולדות ימי חייו של
החסיד ר' גבריאל נושא-חן

גליון כח
שנה עשירית

”

החסיד ר' גבריאל אשר נתחנך בין החסידים הראשונים של רבנו הזקן ידע היטב כל דרכי החסידים וישמרם ויקיימם במסירת נפש, ולא חלל את הקדש להתאונן לפני כ"ק רבנו על אדות מצבו החמרי, ואפילו על אדות היותו חשוך בנים. אמנם מסבב הסבות, יתברך, סבב עילה וסבה אשר בה ועל ידה נושע ר' גבריאל בישועה משולשת בבני חיי ומזוני.

(התמים, חוברת ו, ע' צד)

”

לזכות
כ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח
מהרה יגלה ויגאלנו אכי"ר

נדפס ע"י

הרה"ח ר' זאב מאיר
וזוגתו דבורה חי' רייזל שי'
קדנר

לע"נ אביו
הרה"ח ר' משה נחום
ב"ר מרדכי מענדל ע"ה
קדנר

נלב"ע
אחש"פ כ"ב ניסן ה'תשע"א

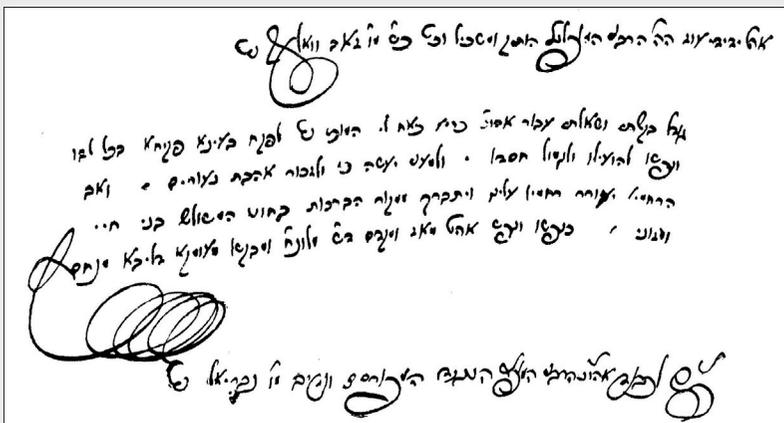
בטח יעזור השי"ת ונוכל לקיים ציווי הרבי

פעם נודמן לכ"ק רבנו הזקן ענין של פדיון שבויים ועיריך רבנו את ר' גבריאל בסכום נכון למצוה זו. כשספר ר' גבריאל לאשתו את דבר ההערכה ראתה אשר הפעם איננו בשמחה כל- כך ובידעה גודל התמסרותו של אישה לכ"ק רבנו, והשמחה הגדולה שהוא שש ושמח תמיד לקיים רצונו, הבינה שדבר מה יצוק בקרבו ותשאלהו פשר הדבר. אז גלה ר' גבריאל את אזנה אשר לרגלי הרדיפות עליו מבני משפחתו נתרשש ונהרס מצבו ואין לו אותו הסכום אשר העריך אותו כ"ק רבנו הזקן. ותאמר לו אשתו הלא כמה פעמים הגדת לי אשר כ"ק רבנו אומר תמיד בתורתו, שצריכים להאמין ולבטוח בה' ולהיות בשמחה ומדוע תצטער. בטח יעזר השי"ת ונוכל לסלק את ההערכה שהעריך אותנו כ"ק רבנו.

(התמים, חוברת ו, ע' צד)

פרישת שלום לאהוב נפשי הנגיד מורנו גבריאל...

לפנינו פקסימליה מגוף כתב יד קודשו של הוד כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע, שבסופו מבקש למסור פרישת-שלום להחסיד ר' גבריאל:

פיענוח השורה האחרונה:

"פ"ש [=פרישת שלום] לכבוד אהו"נ [=אהוב נפשי] הרבני המופל'ג] הנגיד המפורסם ונדיב מו'רנו] גבריאל נ"י [=נרו יאיר]."

הסבר קצר אודות האגרת:

זאת האגרת שלח הוד כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע אודות ענינו והצללתו של החסיד ר' חיים יהושע מקאליסק נ"ע, ונשלחה באמצעות השליח החסיד ר' סענדער חיאל נ"ע מדובראוונע להחסיד הגביר הנודע ר' זאב וואלף נ"ע, עם הוראות איך ומה עליו לעשות בהצללתו.

האגרת נכתבה בשנת תר"ה, ונכתבה בהסתר גדול מפני המורא הגדול שהי' אז מפקידי הממשלה.

לפיענוח האגרת עי' ב"קובץ התמים" חוברת ו', ע' יא ואילך.

(נדפס ב"קובץ התמים", חוברת ו', ע' ז)

יוצא לאור ע"י:

"ועד חיילי בית דוד"
בית משיח, בית היינו

770 איסטערן פארקווי,
ברוקלין, נ.י.

להקדשות, תרומות או הצטרפות לרשימת הדיור בדוא"ל,
ניתן לפנות לדוא"ל: vaad770@gmail.com

כמו-כן, ניתן להוריד את הקובץ השבועי באתר:
www.groups.google.com/group/vaad770

ב"ה

אל אחינו התמימים ואנ"ש יחיו,
שלום וברכה

לקראת ש"פ תרומה הננו מוציאים לאור קובץ "ר' גבריאל נושא-חן", ובו סיפור דברי-ימי-חייו של חסיד אדמו"ר הזקן - ר' גבריאל נושא-חן, שדבריו של אדמו"ר הזקן לחסיד זה בקשר למאורעות שהתרחשו עמו, כפי שיווכח הקורא בפנים, נסובים אודות תרומת המשכן, בה מדובר בפרשתנו.

סיפור זה של הקורות את החסיד ר' גבריאל נושא-חן הינו תיאור של חסיד אשר דבק בכל כוחו בדרכי החסידים ובהליכותיהם הנעלות, וברוב התקשרותו לרבו, לא התלונן בפניו כלל על הצער והרדיפות שסבל מבני משפחתו, והתעסק אך ורק במילוי ציוויו של כ"ק אדמו"ר הזקן אליו.

וכפי שמעיד עליו מספר הסיפור: "החסיד ר' גבריאל אשר נתחנך בין החסידים הראשונים של רבנו הזקן ידע היטב כל דרכי החסידים וישמרם ויקיימם במסירת נפש, ולא חלל את הקדש להתאונן לפני כ"ק רבנו על אדות מצבו החמרי, ואפילו על אדות היותו חשוך בנים".

בין הדברים מוסיף מספר הסיפור ומתאר מזכרונותיו בקשר לענין המדובר, אודות האהבה והחיבה ששררו בין החסידים, על שמחתם ביסורים שבאו להם עקב התמסרותם לרובם וללימוד חסידות, ועל דרכם של חסידים הראשונים.

סיומו של הסיפור ממחיש את הידוע לכל חסיד, כי כהביטוי הידוע "הרבי לא נשאר חייב", ודווקא על-ידי הציות, ההתמסרות וההתקשרות האמיתית לרבי, זוכים להצלחה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות.

הסיפור נדפס ב"התמים", חוברת ו, ע' פט ואילך, וסופר ע"י החסיד ר' אברהם אבא פערסאן, שהיה ידוע כדייקן בספורי חסידים, ותולדות חייו בקיצור הובאו בתוך מסגרת.

כהוספה הבאנו צילום מגוף כתב-יד-קודשו של הוד כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע, שבסופו מבקש למסור פרישת-שלום לחסיד ר' גבריאל נושא-חן.

•••

בציפיה ובביטחון גמור אשר תיכף ומי"ד ממ"ש נחזה ונראה בהתגלות הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ויכריזו כולם יחדיו, בקול גדול ובהתבטלות מוחלטת, את ההכרזה הנצחית, המביאה לידי ביטוי את התמסרותנו והתקשרותנו אליו, ופועלת התגלותו המיידית בגאולה האמיתית והשלימה:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ועד "חיילי בית דוד"

770 בית משיח, בית חיינו

ימות המשיח, יום ועש"ק פ' תרומה, בדר"ח אדר ה'תשע"ב - "ביאת משיחא" שנת הק"י להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
וס"א שנה לנשיאותו

ר' גבריאל סגר את חנותו ויתחיל לסחור באבנים טובות, וה' הצליח לו בעסקו זה וימצא חן בעיני האצילים בעלי האחויות בסביבות וויטבסק ויהיו בין קוניו התמידים ויתפרסם שמו גם בין שרי הממשלה ומיום ליום נתרחב ונתגדל מסחרו והמלשינות עליו נשכחה מלב איש, ולתקופת השנה הולידה אשתו את חיים בנם הבכור.

עברו שלש שנים והחסיד ר' גבריאל עשה עושר רב, כי בכל אשר הוא פונה הוא מצליח ונושא חן וחסד בעיני כל רואיו, ויכנוהו "ר' גבריאל נושא-חן". כארבעים שנה עסק ר' גבריאל במסחרו, ויתחתן בבניו ובנותיו עם חשובי עיר שקלאוו, אחרי כן עזב את מסחרו ביד בניו וישב על התורה ועל העבודה ויעסוק בצדקה ובגמילות חסדים, ויהי ביתו פתוח לרוחה ולרגליו נתברכה ונתגדלה עדת החסידים בעיר וויטבסק יע"א.

יז. בעת אשר הביאו את החסיד ר' חיים יהושע נ"ע⁹ אסור בזיקים לוויטבסק הי' השיש ר' גבריאל בשקלאוו על חתונת נכד בנו הצעיר. ויתעכב במסעו הזה איזה חדשים. כשחזר לביתו לוויטבסק כבר פעלו אצל נציב העיר שימסור את ר' חיים יהושע למשפט אזרחים¹⁰ ולפי שהשיש ר' גבריאל הי' חשוב מאד אצל נציב העיר¹¹ הלך אליו לדבר עמו ולהפך בזכותו של החסיד ר' חיים יהושע וימצא חן בעיני הנציב וימלא את בקשתו לתת חופשה לר' חיים יהושע אבל בתנאי שיעזוב את גליל וויטבסק ואיש לא ידע מזה.

בשנת תר"ו נפטר ר' גבריאל נושא-חן זקן ושבע ימים. בן מאה ועשר שנים ויספדהו הגאון ר"א וישא עליו קינה הי חסיד הי עניו. כעבור שתי שנים מתה גם אשתו החסידה חנה רבקה. תנצב"ה.

(התמים, חוברת ו, ע' פט ואילך)

9) החסיד ר' חיים יהושע מקאליסק נ"ע השליך חייו מנגד לפדות את הקאנטאניסטיין (אלה נערי בני ישראל שנמסרו ע"י החוטפים לעבודת הצבא ונשארו בצבא על משך עשרים וחמש שנים והיו נקראים בשם "קאנטאניסטיין"). במקומות שונים, ועסק בזה כשמונה שנים ופדה מאות ילדים, עד אשר נתפס בכף על יד המרגל חרד הוואליני. שבעה חודשים הליכו אותו מכלא אל כלא אסור בזיקים עד אשר הביאוהו לעיר וויטבסק. - לסיפור המלא ע"י ב"קובץ התמים" חוברת ו, עמ' י' ואילך ועמ' שטז ואילך. המערכת.

10) החסיד ר' חיים יהושע הי' אסור במאסר קשה מאד, ומתחלה הפך הנציב דוויטבסק לדון אותו בד"ן צבאי, כד"ן מורד במלכות, והתפאר כי ימית את החסיד ר' חיים יהושע על ידי תליה ובהשתדלות מרובה פעלו, אשר ידונו אותו בבית משפט האזרחים.

הוד כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע כתב מכתב להחסיד הגביר הנודע ר' זאב וואלף נ"ע וייליענקעס וביקש לפקח בעיני פקחא לעמוד על המשמר שלא יאונה רע כחפץ הנציב. (ראה צילום גוכתי"ק ממכתב זה, ופרטים נוספים אודותיו בע' הבא). המערכת.

11) כשהלשינו על כ"ק אדמו"ר האמצעי צוקללה"ה, נבג"מ ז"ע והביאוהו לוויטבסק פעל אז ר' גבריאל אצל נציב העיר להקל את מאסרו ותחת להושיבו בבית האסורים הכללי הושיבוהו בבית איש פרטי תחת משמרת שוטרים.

החסיד שהתמסר לקיום ציווי הרבי...

בבואו לכ"ק רבנו הניח את צרור הכסף על השלחן, ויאמר אשר להיות שמצבו אינו מרווח כמו שהי' מלפנים, הנה מכיון שבא לידו הסכום שהעריך אותו כ"ק אדמו"ר, ופן ואולי יקראנו אסון ולא יוכל לסלק בעת בא המשולח כנהוג, לכן הקדים להביאם בעצמו... • דברי ימי החסידים מספורי הרא"פ נ"ע • החסיד ר' גבריאל נושאין

א. בעשרים שנים האחרונות למאה החמישית עזבה משפחה עברית אחת – שמוצאה היתה מעיר פראג – את ארץ פולין ותתישב בעיר וויטבסק אשר ברוסיה הלבנה.

בימים ההם וכינויי שמות-משפחה היו עדיין חזון לא נפרץ אצל היהודים במקומות הללו ועל הרוב היו האנשים נקראים על שם איזה מאורע שאירע בחייהם, על שם מלאכתם ומסחרם, מבנה גופם או על שם מקום מוצאם ולפי שמוצא משפחה זו היתה מעיר פראג לכן כנוה בשם "די פראגער".

ראש המשפחה – ר' גבריאל – הי' אז בין ששים לשבעים, איש בעל צורה ומזג טוב, ביתו הי' פתוח לאורחים, ת"ח ואוהב בני תורה ומקרבם בחבה יתרה.

ר' גבריאל הי' מנהל אחוזותיו של אציל פולני בסביבות אחת מערי פולין. לאציל הזה נפלה בירושה נחלה מדודו בסביבות וויטבסק ויתנה במתנה לבנו הצעיר אשר התחתן עם האדון אדון העיר וויטבסק בימים ההם. ויבקש האציל הזקן את ר' גבריאל אשר יסע עם בני האציל הצעיר לוויטבסק לנהל שם את אחוזותיו.

ר' גבריאל השיב להאציל אשר אף שקשה עליו לשנות מקום מגורו זה שהוא גר בו כבר יותר מיובל שנים מ"מ חפצו למלאות רצון השר אלא שהוא חפץ מראש לסדר את העסקים באחוזות האציל כאן ולמצא איש נאמן שימלא מקומו באמונה.

השר השיב לו בתודה ויגלה את חפצו אשר בנו הבכיר של ר' גבריאל ימלא כאן מקומו.

ב. שני בנים היו לו לר' גבריאל, שניהם כבר בעלי משפחה, הבכור ר' שלמה יעקב עוסק

כשהניח ר' גבריאל את צרור הכסף לפני את צרור הכסף לפני כ"ק אדמו"ר כ"ק אדמו"ר לפתוח את הצרור ולמנות את הכסף, ויראו והנה המטבעות מבריקות הנה כאלו אך זה עתה יצאו מבית היציקה ויפלא הדבר בעיני ר' גבריאל ולא ידע פשר הדבר.

רז"ל אמרו – סיים כ"ק אדמו"ר בעל צמח צדק – לפיכך נקראו הראשונים סופרים שהיו סופרים כל אותיות שבתורה, וחסידי כ"ק אדמו"ר נקראו סופרים שהיו סופרים כל האותיות שאמר להם כ"ק אדמו"ר ביחידות.

כשהניח ר' גבריאל את צרור הכסף לפני כ"ק אדמו"ר צוה לו כ"ק אדמו"ר לפתוח את הצרור ולמנות את הכסף, ויראו והנה המטבעות מבריקות הנה כאלו אך זה עתה יצאו מבית היציקה ויפלא הדבר בעיני ר' גבריאל ולא ידע פשר הדבר.

כ"ק רבנו הזקן נשען איזה זמן על זרועות קדשו ואחר כן הגביה ראשו הק' ויאמר:

בתרומת המשכן היו זהב כסף ונחשת ולא הי' דבר המבריק זולת מראות הצובאות שמהן נעשה הכיור וכנו. הכיור הוא הבא באחרונה בכל כלי המשכן ותשמישו הוא בראש כל עבודות המשכן, כי נעוץ תחלתן בסופן.

הגד לי – אמר כ"ק רבנו הזקן – מאין בא לך כסף זה.

ויספר ר' גבריאל לרבנו הזקן אשר זה יותר מעשר שנים שאביו ואחיו וכל בני משפחתו רודפים אותו עד אשר הרסו את מצבו. אמנם הוא לא שת לבו לזה, וכעת בקבלו את ההערכה וספר לאשתו כי אין לו במה לסלק את ההערכה, הלכה אשתו – חנה רבקה בת ביילא – ותמכור חלק מתכשיטי' ואת המרגליות, שלא בידיעתו, ותביא לו צרור זה ותאמר כי פה יש כל סכום ההערכה ותדרוש מאתו שילך תיכף למסור את הסכום לכ"ק. הוא אמנם רצה לחכות עד בא המשולח אבל בינתיים קרה לו אסון שהלשינו עליו ויודעי דת אומרים שיהי' עליו עונש חמור בקנס גדול ולכן פחד שמא ילכו המעות וימהר ויביאם לכ"ק.

כ"ק רבנו נשען על זרועות קדשו משך זמן מה בדבקות ואח"כ הרים את ראשו הק' ויאמר:

בת דינא בטל דינא, יתן ה' לך ולאשתך בנים ובנות ואריכות ימים לראות דורי דורות, יתן ויחזור ויתן לך ה' הצלחה בכל אשר תפנה, עושר ונשיאת חן בעיני כל רואיך. סגור את חנותך ותתחיל לסחור באבנים טובות ומרגליות.

טז. שמח וטוב לב בא ר' גבריאל לביתו ויספר לאשתו את כל אשר דבר כ"ק רבנו ואת הברכה אשר ברכו, וישאל אותה על אדות המטבעות אשר היו נוצצות ומבריקות.

אנכי – השיבה לו אשתו – שפשפתי אותם בחול עד אשר הי' להם ברק ויתנוצצו ככוכבים אשר בשמים, למען אשר ירחם השי"ת וכ"ק אדמו"ר ירים אותנו אשר גם מזלנו יתחיל להתנוצץ ולזרוח ואויבנו יבושו.

מתולדות חייו של מספר הסיפור

הראא"פ הוא החסיד ר' אברהם אבא פערסאן, יליד העירה קרעסלאווקא, פלך וויטבסק. (כעת במדינת לעטלאנד) אביו הי' ממקושרי כ"ק אדמו"ר האמצעי ואחר כך ממקושרי כ"ק אדמו"ר בעל שו"ת צמח-צדק, זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והי' אחד מנכבדי הנגידיים והחסידים אשר בכל גליל דענענבורג.

ויחנך את בנו רא"א אצל מלמדים מהחסידים הישנים בעירו קרעסלאווא ובערי דענענבורג ופאלאצק.

הרא"א הי' מתמיד וגם דיין ואוהב סדר בטבעו ומלמדיו הדריכוהו להיות בקי בעל פה בתנ"ך, במשניות שיתא סדרי ובתנאי, והי' חוזר עליהם בדיוק נפלא בחסר ויתיר.

בעל רגש גדול הי', אבל עם זה מזג טוב ומתון בדבורו והילוכו, ובצדק אפשר לומר עליו כי הי' שם אורחותיו, אוהב את הבריות ומקרבן ברגשי חן וכבוד.

מנעוריו הי' מתעניין בספורי החסידים הזקנים וילקטם אחד אחד כמלקט מרגליות, ויחזור עליהם בדיוק גדול, וכשהי' מספרם הי' מוסיף עליהם הקדמות ארוכות בתוארי הזמן והמקום ומהות האנשים שמהם קבל את הספור.

כל סיפור וסיפור מודגש ומדויק ומעוטר בדיוקי השמות וכנויותיהם של הנזכרים בהסיפורים, ובכל פעם ופעם אשר הי' מספר איזה סיפור הנה הוא באותה מתינות ובאותה דייקנות.

ובשעה שהייתי שומע סיפור מאת החסיד הדייקני הר' אברהם אבא נ"ע עשה עלי רושם אדיר כאלו אני חי באותו זמן ובאותו מקום, הצטייר הדבר ברעיוני כאלו מחזה הדבר המסופר עובר לנגד עיני.

כשנשתדך עם נכדתי של החסיד המפורסם הגביר ר' זאב וואלף נ"ע - המפורסם אצל חסיד

במסחר, והצעיר ר' אהרן צבי עודנו יושב ושוקד בתורה יחד עם אברכים בני גילו.

ר"ג ובנו רש"י החליטו לקבל הצעתו של האציל וישאר הרש"י לנהל עסקי האציל כאן ור"ג ובנו הצעיר רא"צ וב"ב נסעו לוויטבסק ואת בתיהם כאן מסרו לשלשה ת"ח לגור בהם חנם אין כסף.

כבוא ר"ג לוויטבסק הציגו האציל הצעיר לפני חותנו ראש העיר וויטבסק ויספר בשבחו. ראש העיר הראה לו פנים צהובות ויציע לו לבחור לו ולמשפחתו הבאה עמו מעונות באחד מארבעת החצרים אשר לו בעיר.

ר"ג הודה לו על טוב לבו ויאמר אשר לטובה הנהלת העסק טוב אשר בזמן הראשון ידור בא' הנחלות של האציל חתנו.

וכעבור שנה אז קבע ר"ג את מגורו בעיר וויטבסק ויבנה לו בית וביהכנ"ס בחצרו ועשרה ת"ח וב"ב נזונים על חשבוננו, ה"ה הפרושים היושבים בביהכנ"ס שלו ושוקדים בלימוד התורה.

ולאט לאט נכנס בנו הרא"צ בעסק הנהלת האחוזות ור"ג בעצמו בא רק מזמן לזמן לבקר ולפקח על ההנהלה.

כ"ק הרה"צ ר' יהודה ליב ישב לימין הרה"צ ר' מנחם נחום. כ"ק הרה"צ ר' חיים שניאור זלמן ישב משמאל אחיו הרב"ש, כ"ק הרה"צ ר' ישראל נח ישב מימין אחיו הר"ל וכ"ק הרה"צ ר' יוסף יצחק ישב משמאל אחיו הרחש"ז, וכ"ק אדמו"ר הר"ר שמואל ישב לימינו של אחיו הר"נ.

חתניו של כ"ק אדמו"ר לא היו באותו מעמד, ואחרי בני כ"ק אדמו"ר ישבו נכדיו ואחריהם זקני אנ"ש הרבנים המפורסמים.

ואני - סיפר הראא"פ - שזכיתי לעמוד אז אצל כסאו של כ"ק הרה"צ ר' חיים שניאור זלמן, עמדותי רק במרחק שני כסאות ממושב קדשו של כ"ק אדמו"ר ואזכה לשמוע כל הגה שיצא מפי קדשו.

מה שראיתי ושמעתי בחג השבועות ההוא הוא מסכת בפני עצמה ואין מערבין ענין בענין, ואספר רק מה שנוגע לספורנו זה אדות ר' גבריאל.

יד. תחלת דברי קדשו של כ"ק אדמו"ר הי':

כשהייתי כבן שש בחג השבועות תקנ"ה ביו"ט שני בשעת הסעודה אמר כ"ק אדמו"ר: בחג השבועות תקכ"ח בסעודת יו"ט שני אמר כ"ק מורנו ורבונו וספרתם לכם. וספרתם הוא מלשון ספירות ובהירות, וספרתם לכם, צריכים לעשות שיהי' הלכם בהיר.

וישען כ"ק אדמו"ר על זרועות קדשו וישורר את הניגון של הארבע בבות⁶ בדבקות גדולה.

ואחר כך הגביה את ראשו הק' ויאמר בניגון של שאלה:

ובמה מספרים את הלכם.

ותוך כדי דבור אמר בניגון של תשובה:

במה מספרים את הלכם - בשבע שבתות תמימות, בבירור שבע המדות שכל מדה ומדה תהי' כלולה משבע, ושבע המדות עצמן יהיו שבע שבתות דשבת אינה צריכה בירור.

וכאשר גדלתי בשנים - סיים כ"ק אדמו"ר בעל צמח צדק - והתחלתי להכיר את חסידי כ"ק אדמו"ר ראיתי אשר הם קיימו את וספרתם לכם, זיי האבען געמאכט א ליכטיגען לכם.

(6) כ"ק רבינו הזקן בעל התניא.

(7) המגיד ממעזריטש.

(8) עי' "התמים" חוברת חמישית.

מחלוקת גדולה בין גדולי וויטבסק. מהם מימינים ומהם משמאילים, וחלק גדול מהאברכים ור' גבריאל בתוכם נטו אחרי רבינו הזקן ויקבעו להם מועדים קבועים ללמוד יחדו

ג. נכבדי וויטבסק, בראותם גודל כבודו של ר"ג בעיני ראש העיר וחתנו, ועל ידם גם בעיני שאר השרים מנהלי העיר והגליל, מנווהו לראש הקהל, ור"ג במזגו הטוב עשה חסד עם כל.

עברו כעשר שנים ובנו הרא"צ התחתן עם נכבדי וויטבסק וישיא את בניו ואת בנותיו מתוך הרחבה, אך פתאום קרהו אסון כי במגפת החלי-רע, שהיתה - ל"ע - בקיץ שנת תצ"א מתה עליו אשתו.

עברו שלש רגלים ויקח לו רא"צ לאשה את בת בנו של אחד מזקני הלומדים בוויטבסק - הגאון ר' שלמה שמו - אלמנת ר' יואל מתמיד.

כארבע שנים אחרי נשואיו השניים נפטר אביו ר"ג בשם טוב ויספדוהו גדולי התורה ותקונן עליו כל עדת ישראל אשר בוויטבסק.

כשנה אחרי פטירתו של ר' גבריאל נולד בן לר' אהרן צבי ויקרא אותו בשם אביו גבריאל.

הילד גבריאל עלה על כל בני גילו בשקידה ובמזגו הטוב ואביו חנכו בחנוך טוב ויעש חיל בלימודו, ובבואו לעונת הנשואין לקחו אחד מגדולי היחס בוויטבסק לחתן לבתו בתנאי שישב ויעסוק בתורה וכל מחסוריו עליו, וישב האברך גבריאל כתשע שנים על שלחן חותנו ויעסוק בתורה ובעבודה.

ד. בימים ההם קנה לו שם טוב בוויטבסק. בין הלומדים וגאוני העיר, האברך העילוי הגאון ר' שניאור זלמן יליד העירה הקטנה ליאזנא, חתנו של הגביר הרי"ל סג"ל, ורבים מבני העלי' בין האברכים הלומדים - ור' גבריאל ביניהם - היו פונים אליו בשאלותיהם וספקותיהם במקרא משנה הלכה ואגדה והיו נהנים מתשובותיו.

כעבור שנים אחדות הלך חותנו של ר' גבריאל לעולמו, ובכדי למצא טרף לביתו הוכרח ר' גבריאל להתחיל לעסוק במסחר, ויכנס לחנות הגדולה אשר הנחילו חותנו, אבל קבע עתים לתורה ומזמן לזמן הי' מבקר, יחד עם אחדים מחבריו בני תורה - את הגאון ר' שניאור זלמן להתענג מתורתו.

בימים ההם הלך כ"ק רבינו הזקן הררש"ז למעזריטש ובחזירתו לוויטבסק רעשה העיר וגדולי וויטבסק והישיש ר' שלמה בראשם דרשו מאת חותנו הגביר הרי"ל סג"ל לגרשו מביתו, ואשר בתו תדרוש גט פטורין ממנו.

ה. כ"ק רבינו הזקן הודיע להבד"צ דוויטבסק אשר הוא מוכן לעמוד לויכוח על אדות דרכו של הבעש"ט ותלמידו הוא מורו המגיד ממעזריטש, ואשר הכרוזים והחרמות שהוכרוזו על הבעש"ט ותלמידו המגיד ממעזריטש בשנת תקי"ז הם נגד הדין.

כספר ר' גבריאל לאשתו את דבר ההערכה ראתה אשר הפעם איננו בשמחה כל-כך ובידעה גודל התמסרותו של אישה לכ"ק רבנו, והשמחה הגדולה שהוא שש ושמח תמיד לקיים רצונו, הבינה שדבר מה יצוק בקרבו ותשאלהו פשר הדבר.

אז גלה ר' גבריאל את אזנה אשר לרגלי הרדיפות עליו מבני משפחתו נתרשש ונהרס מצבו ואין לו אותו הסכום אשר העריך אותו כ"ק רבנו הזקן.

ותאמר לו אשתו הלא כמה פעמים הגדת לי אשר כ"ק רבנו אומר תמיד בתורתו, שצריכים להאמין ולבטוח בה' ולהיות בשמחה ומדוע תצטער. בטח יעזר השי"ת ונוכל לסלק את ההערכה שהעריך אותנו כ"ק רבנו.

יב. החסידה חנה רבקה - כך הי' שמה של אשת ר' גבריאל - הלכה ותמכור את המרגליות שהי' לה ועוד חלק מתכשיטי' ותביא את כסף הפדיום לאישה, ותאמר לו הנה כבר יש לנו הסכום אשר העריך אותנו רבנו, ותמסור לו חבילה צרורה, ותאמר פה נמצא כל הסכום, ותיעצהו לנסוע תיכף לליאזנא למסרו ליד קדשו.

ר' גבריאל השיב לה אשר כפי הרגיל הנה כשכ"ק מעריך איזה הערכה על החסידים, אזי הוא שולח אחר כך את משולחו לאסוף את כספי ההערכה, ובטח גם עתה יהי' כן, ולכן נחכה עד אשר יבא המשולח.

כעבור איזה זמן הלשינו אותו אחיו, וגם גרמו לו הפסד גדול, ויפחד ר' גבריאל פן יודרש לו הכסף, ולא יוכל לעמוד בנסיון, ויקח את צרור הכסף וילך לליאזנא.

בבואו לכ"ק רבנו הניח את צרור הכסף על השלחן, ויאמר אשר להיות שמצבו אינו מרווח כמו שהי' מלפנים, הנה מכיון שבא לידו הסכום שהעריך אותו כ"ק אדמו"ר, ופן ואולי יקראנו אסון ולא יוכל לסלק בעת בא המשולח כנהוג לכן הקדים להביאם בעצמו.

יג. בחג השבועות שנת תרכ"א - סיפר הלאה הרא"פ - שחל להיות ביום הרביעי וביום החמישי בשבוע, הייתי בליובאוויטש אצל כ"ק אדמו"ר בעל צמח-צדק, ובסעודת יו"ט שני שנערכה בבית הכנסת הקטן זכיתי לעמוד אצל כ"ק הרה"צ ר' חיים שניאור זלמן בן כ"ק אדמו"ר בעל צמח צדק.

כ"ק אדמו"ר ישב בראש השלחן. על חג השבועות בא אז גיסו של כ"ק אדמו"ר ה"ה כ"ק הרה"צ ר' מנחם נחום⁶ בן כ"ק אדמו"ר האמצעי, וישב לימין כ"ק אדמו"ר, ולשמאלו של כ"ק אדמו"ר ישב בנו הבכור כ"ק הרה"צ ר' ברוך שלום. בנו השני של כ"ק אדמו"ר ה"ה

(6) מושבו הקבוע הי' אז בעיר ניעזשין באוקראינא.

השמחה ביסורים
בשביל החסידות
והאהבה והאחוה
ששררה בין חברי
עדת החסידים
בוילנא לא נתנו לי
מנוח ולאט לאט
התחלתי להתקרב
אליהם

מקהיל קהלות ומדבר לפניהם דברי חסידות, וזה כיומים אשר
קבוצת אברכים מתנגדים תפשוהו ויכוהו מכות רצח ולכן
חבש אלונטית על מכותיו. ולשמחת הזכות שזכה להיות מוכה
בשביל החסידות עשה סעודת מצוה.

השמחה ביסורים בשביל החסידות והאהבה והאחוה
ששררה בין חברי עדת החסידים בוילנא לא נתנו לי מנוח
ולאט לאט התחלתי להתקרב אליהם עד אשר סוף סוף נעשיתי
לאחד מבני חברתם הצעירים.

י. בעיר אוללא' הי' צעיר אחד ושמו ר' אברהם דוב קרובו
של התורני החסיד ר' צבי הירש אשר מילדותו נתחנך בישיבות
של המתנגדים והי' אברך בעל כשרונות טובים ופה מפיק מרגלית.

כשבא לאוללא' כבר היו שם הרבה חסידים ולאט לאט נתקרב אליהם ויהי לחסיד נלהב.

כעבור איזה שנים פגשוהו בעיר שווינציאן⁴ אחדים מחבריו בישיבות בימי בחרותם,
וישב ר' אברהם דוב לפנייהם את החסידים ויסביר להם גם איזה דברי תורה של החסידים.

חבריו מלפנים כשמעם שנעשה לחסיד בערה חמתם מאד ויתנפלו עליו ובעזרת עוד
אברכים מתנגדים הכוהו פצעוהו וישברו את חוטמו, ומני אז כוהו חסידי אוללא' בשם ר'
אברהם דוב בעל החוטם.

וכשהגיע זמן פטירתו אמר: קרוב לחמשים שנה הייתי עבד מקושר לכ"ק רבנו הזקן וכ"ק
בנו אדמו"ר האמצעי ועסקתי בדברי תורתם, ואין אני מרגיש בעצמי שום יפוי כח בעבודתי,
זולת אותה הזכות שזכיתי להיות מוכה בשביל החסידות, ויבקש את חבריו החסידים אשר
בכל עת שיזכירו את שמו יוסיפו גם את כינויו בעל החוטם, כי זה כל זכותו שלוקה עמו
צדה לדרך רחוקה כזו, ומכיון שחבריו הבטיחוהו לקיים בקשתו מסר את נשמתו ליוצרו
במנוחה שלמה.

יא. החסיד ר' גבריאל אשר נתחנך בין החסידים הראשונים של רבנו הזקן ידע היטב כל
דרכי החסידים וישמרם ויקיים במסירת נפש, ולא חלל את הקדש להתאונן לפני כ"ק רבנו
על אדות מצבו החמרי, ואפילו על אדות היותו חשוך בנים.

אמנם מסבב הסבות, יתברך, סבב עילה וסבה אשר בה ועל ידה נושע ר' גבריאל בישועה
משולשת בבני חיי ומזוני.

פעם נזדמן לכ"ק רבנו הזקן ענין של פדיון שבויים ויעריך רבנו את ר' גבריאל בסכום
נכון למצוה זו.

אחרי שקלא וטריא ארוכה
של הבד"צ בשתוף שאר
הלומדים שבעיר נחלט לקבל
הצעתו של חתן הר"י סג"ל
- כך קראו המנגדים לשיטת
הבעש"ט והמגיד ממעזריטש
את כ"ק רבינו הזקן - לשמוע
מה בפיו. באמרם כי מתגאה
הוא בתורתו.

אחרי ויכוח פומבי שארך
כשבוע ימים וכ"ק אדמו"ר
ביאר את שיטת הבעש"ט
ומורו המגיד ממעזריטש
נתהווה מחלוקת גדולה בין
גדולי וויטבסק, מהם מימינים
ומהם משמאלים, וחלק גדול
מהאברכים ור' גבריאל בתוכם
נטו אחרי רבינו הזקן ויקבעו
להם מועדים קבועים ללמוד
יחדו.

הורי האברכים, חותניהם
ובני משפחתם היו רודפים
אותם ככל אשר יכלו, בגלל
אשר הלכו לכ"ק רבנו הזקן
ללמוד תורת הבעש"ט, אבל
ללא הועיל, וכל אשר הציקו
להם יותר, דבקה נפשם יותר
בדרך החסידות. גם הגביר ר'
אהרן צבי, אביו של ר' גבריאל
הי' מנגד לכ"ק רבנו, ולא פעם
בקש את אדון העיר לגרש את
חתן הר"י סג"ל מן העיר, אבל
מאז אשר פתר כ"ק רבנו את
שתי השאלות הידועות¹ גדל

1) א. שערן השמש, ב. רפואה
למוכה שמש.

חב"ד בשם ר' וועלוויל ווילענקער, אחד החסידים
הגדולים של אדמו"ר הזקן בעל התניא ושו"ע - אז
נפתחו לפניו שערי היכל ספורי חסידים.

חק קבוע הי' לו להר' זאב וואלף נ"ע אשר מדי
שבת בשבתו - בקיץ בסעודה השלישית ובהורף
במוצש"ק - הי' יושב במסכת זקני החסידים דעיר
וויטבסק שבאו לביתו ועסקו בשיחות חסידים,
ולכל לראש בספורים מכ"ק רבינו נ"ע, כל אחד ספר
מאשר ראה או שמע מהזקנים.

כשהי' הראא"פ מספר על אדות המסיבות הללו
בבית חותן חותנו היו פניו מאירות בעונג בלתי
מתואר.

רגיל הי' הראא"פ לומר, בזכרי את שעות
ההתועדות של זקני החסידים בימי נעורי בכלל,
והתועדות של זקני החסידים בוויטבסק מדור כ"ק
רבינו הזקן בבית חותן חותני בפרט, הנה זכרונתי
אלה מגרשים מלבי כל צער ועגמת נפש ומפיהם
בקרבי רוח חדשה.

מרגלא בפומייהו דעתיקאי - בנוסח זה הי'
הראא"פ מכנה את זקני החסידים - אשר התועדות
חסידים הוא חצר מקדש החסידות אשר דרך בו ועל
ידו נכנסים אל העזרות וממנו באים לקדש הקדשים.

רוח קדוש הי' חופף על זקני החסידים בעת
ההתועדות - הי' אומר הראא"פ - ועל פני כל אחד
מהזקנים הי' שורה אותו אור נאצל מאותו הדבר
אשר הי' מספר, ואור זה הי' חותר חתירה בעומק
נפש השומע אשר זכרו לא יסוף לעולם.

וכשכלו שנות המזונות שקבע לו חותנו, קבע
הראא"פ דירתו בעיר דענענבורג, ויגר שם שנים
אחדות, ואחר כך העתיק מושבו לעיר וויטבסק עד
שנת תרל"ט שאז יצא לגור בעיר מאסקווא עד שנת
גירוש היהודים ממאסקווא - היא שנת תרנ"ב -
ואז יצא לווארשא ויגר שם כשנתים, ובשנת תרנ"ה
העתיק מושבו לעיר קעניגסבערג ויגר שם עד יומו
האחרון.

4) פלך ווילנא.

כשנכנסתי ראיתי כעשרים איש יושבים צפופים. כי החדר קטן מאד. על השלחן מונח פת לחם שחור, בקבוק יי"ש וכוסות קטנות. המסובים רובם לבושי קרעים ופניהם צנומות

כבודו בעיני אדון העיר ולא יכלו לו.

ו. וכאשר קבל כ"ק רבנו את המגידות בעיר ליאזנא הי' ר' גבריאל מן הראשונים ההולכים לכ"ק רבנו לליאזנא, ומני אז התחילו אביו, אחיו, גיסיו וכל בני משפחתו לרדפו בכל מיני רדיפות, ויתאמצו להרוס את מצבו.

אבל החסיד ר' גבריאל התאמץ ללכת בדרכו ולא שת לבו לכל אשר עשו לו אביו ואחיו ואחוזת מרעיהם מנגדי כ"ק רבנו וכפעם בפעם הלך לכ"ק רבנו לליאזנא.

מעולם לא התאונו ר' גבריאל לפני כ"ק רבנו על מצבו הגשמי אשר הלך ונהרס מיום ליום ע"י רדיפות בני משפחתו, וישתתף בסכומים נכונים בעין יפה כדרכו מאז בכל הצדקות אשר הטיל כ"ק רבינו הזקן על החסידים הן בעניני הכלל כמו החזקת רבותינו שבאה"ק תובב"א, פדיון שבויים וכדומה והן בעניני הפרט.

צער גדול הי' לו לר' גבריאל ולאשתו מזה שכבר עברו כחמש ועשרים שנה אחר חתונתם ובנים לא היו להם, וגם מהקנטת אמו אחיותיו וגיסותיו שהיו מקללות את אשתו ואותו בקללות נמרצות.

ז. חסידים הישנים – הי' הראא"פ אומר – לא היו מטרידים את כ"ק רבנו בעניניהם הגשמי אפילו בדברים הנוגעים לנפשם ממש, כי כל כוונתם היתה לשם האמת ולא בשביל פניות עצמם אפילו בדבר הנוגע לנפש ממש. מרגלא בפומייהו דחסידים הישנים "משה רבנו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, כי המאמין עפ"י האותות יש בלב דופי. ובמה האמינו בו – במעמד הר סיני, שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש הקולות והלפידים" (לשון הרמב"ם בפ"ח ה"א מהלכות יסודי התורה). החסידים ראו בעיניהם ושמעו באזניהם את האש, הקולות והלפידים בעת אמירת התורה של כ"ק רבנו הזקן ובוה נתדבקו לכ"ק אדמו"ר בדבקות רוחא ברוחא קדישא עילאה.

והחסידים שסבלו יסורי הגוף בשביל זה שהם חסידים היו מקבלים היסורים לא רק באהבה כי אם גם בשמחה רבה והיו יקרים בעיניהם כזבח וכקרבת.

ח. חותן חותני הי' אומר – סיפר החסיד הראא"פ – אשר שמחתם של חסידי ווילנא ביסורי הגוף ומסירת נפשם על החסידות עשאוני לחסיד.

פעם אחת – סיפר חותן חותני – הייתי מהלך באחד הסמטאות של בני העניים בוילנא שהייתי רגיל לבקרם מזמן לזמן לקיים מצות מתן בסתר, ואעבור על אחד הבתים אשר חלונותיו נמוכים ומגיעים לארץ ואשמע קול מנגנים בשמחה. בטח כאן ברית מילה או חתונה חשבת ואכנס להשתתף בסעודת מצוה. כשנכנסתי ראיתי כעשרים איש יושבים צפופים. כי החדר קטן מאד. על השלחן מונח פת לחם שחור, בקבוק יי"ש וכוסות קטנות.

המסובים רובם לבושי קרעים ופניהם צנומות ודלות ומנגנים בקול שמחה אשר נגע ללבי מאד.

בין המסובים ישב לו איש גבה קומה ודל בשר, פניו לא היו ניכרים כ"כ כי היו ראשו ורובו פניו עטופים באלונטית. מזמן לזמן הי' מוציא אנחה מפיו – אבל עם זה היתה שמחתו גדולה משמחת שאר המסובים.

ישבתי אצל הפתח ופניתי אל היושב אצלי בשאלה – בטח סעודת מצוה כאן.

– כן – ענני האיש – סעודת מצוה.

– ומי הוא הבעל שמחה הוספתי לשאול.

– האיש היושב שם בקצה השלחן – השיב האיש – ויורה באצבעו על האיש העטוף באלונטית.

ט. כשפסקו לנגן התחילו לברך ולהתברך בברכת לחיים ואז הבנתי שכל החבריא הלזו מבני הכת המה. ולפי שכבר ידעתי אשר אחי הר"מ² נעשה לחסיד נלהב ואדוק ברבו ובקרוב לבי רחשתי כבוד רב לאחי הר"מ לכן נהניתי מזה שנזדמן לי לראות מקרוב את בני הכת.

כבודו גם אותי בכוס, לקחתי את הכוס, ברכתי ברכת שהכל ולפי שלא ידעתי שמחה זו מה היא עושה קראתי בקול, מז"ט בעל השמחה, מז"ט לכל המסובים.

ברוכים תהיו ענו המסובים ובעל השמחה, ויתנו את קולם בשיר.

כשכלו לנגן אמרתי שחפצי להשתתף בסעודת מצוה, ואחפוץ לתת איזה אגורות לקנות מיני מתיקה או איזה לפת, ולא חפצו לקחת באמרם אשר על ידי זה יאבדו את הטוב.

איזה טוב יכולים לאבד ע"י אכילת לפת או מיני מתיקה בסעודת מצוה, שאלתי את הטוב האמיתי של טוב פת חרבה ושלוה בה – ענני אחד המסובים ויתן בשיר קולו, ואחריו ענו כל המסובים.

כשעתיים ישבתי בחברתם, שמעתי גם דברי תורה אשר חזרו בשם מורם ורבים ולבסוף נודע לי גם סבת השמחה.

האיש המעוטף באלונטית הי' קרובו של ר' מאיר רפאלס³ ר' שמעון חיים שמו, מהאברכים המצויינים בין תלמידי הגר"א וזה איזה שנים שנתחבר אל הכת ונעשה לחסיד

(2) ידוע אצל חסידי חב"ד בשם ר' משה ווילענקער מחסידי אדמו"ר הזקן ואחיו של הרז"ו מספר הספור הזה.

(3) אחד מחשובי ווילנא ופרנס הקהלה.